

รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

Development of internal quality assurance model in the elementary education Nongbualamphu services area office 2

ฐิติพร จันทร์ลอย¹ จุตามาส ศรีจันนงค์ ² จุไรรัตน์ อาจแก้ว³

Thitiporn Janloi¹ Jutamus Srijumnong² Jurairat Ardkaw³

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,
Master of Education Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of
Education, LoeiRajabhat University.

* Corresponding author, E-Mail : thiti2515@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย :
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก, Assistant professor, Education Program in Educational
Research and Evaluation, Faculty of Education, Loeirajabhat University.

E-Mail: jutamusoo1@hotmail.com

³ อาจารย์ สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย :
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม, professor, Education Program in Educational
Research and Evaluation, Faculty of Education, Loeirajabhat University.

E-Mail: jurairat_p@hotmail.com

Received: September 12, 2019; Revised: June 26, 2020; Accepted: August 29, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพ (2) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประกัน จำนวน 170 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง จากโรงเรียนต้นแบบด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.21, S=0.49$) ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}=4.64, S=0.29$) แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรมีการดำเนินงานตามแผนในรอบและ

เป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งนำผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย (1) การสร้างความตระหนัก (2) การมีส่วนร่วม (3) การตรวจสอบคุณภาพนักเรียน 2) กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย (1) การเตรียมความพร้อม (2) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (3) ดำเนินการตามแผน (4) ติดตามและสรุป (5) ปรับปรุงและประเมิน 3) กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย (1) การอำนวยความสะดวก (2) การฝึกอบรม (3) การให้คำปรึกษา เป็นรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current conditions, problems, guideline for quality assurance operations. 2) to develop a model for educational quality assurance operations of schools under the Office of Nongbualamphu Primary Education Area, office. 2. The amount is school administrators. And 170 teachers were responsible for insurance work. The quality informants were administrators, teachers, school directors and parents. The model school for educational quality assurance, consisted of 21 people. The tools used to collect quantitative data were questionnaires. The tools used to collect qualitative data were interview forms, quantitative data analysis using mean and standard deviation. Qualitative data analysis used content analysis. The research finding were as follows:

1. The lowest average of Educational quality assurance operation conditions. was the continuous improvement of educational quality ($\bar{X}=3.21, S=0.49$). And the highest average of educational quality assurance operation problems was the preparation of the annual report that is an internal quality assessment report ($\bar{X}=4.64, S=0.29$). The guideline for quality assurance operations, found that the plan should be implemented in the framework and goals that set up bring evaluation results to improve the quality of education and continuous monitoring.

2. The model for the development of educational quality assurance operation of schools under the Office of Nongbualamphu Primary Education Area 2 had 3 components, which were 1) Principles of educational quality assurance consisting of (1) raising awareness (2) Participation (3) Student quality examination 2) The educational quality assurance operation process consisting of (1) preparation (2) fundamental of information education (3) implementation of the plan (4) follow-up and summary (5) improvement and evaluation 3) the strategies for driving Educational quality assurance consisting of (1) Facilitation (2) Training (3) Counseling was Quality assurance operations of developed model that was suitable and feasible.

Keywords : educational quality assurance, principles, processes

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาตรา 48 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน อีกทั้งเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตระหนักและดำเนินการจนบรรลุเป้าหมาย ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับแนวทางในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษานั้น มีนักวิจัยและหน่วยงานทางการศึกษา ได้ทำการศึกษาการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว คือ เทคนิคการบริหารและการจัดการตามวงจรการพัฒนาคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน (Plan) ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Do) ขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล (Check) และขั้นตอนการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข (Action) สอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม แวะแก้ว (2558) ศึกษาการพัฒนาแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. กระบวนการ 3. กลยุทธ์สู่ความเข้มแข็งและความยั่งยืน 4. บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5. เงื่อนไขความสำเร็จ และงานวิจัยของ พรณวุฒิ จุโพธิ์แก้ว (2559) ศึกษาการจัดการสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาข้อเสนอรูปแบบและการประยุกต์ใช้ พบว่าการจัดการสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่แฝงอยู่ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้กระบวนการต่างๆ ภายในสถานศึกษาผลิตสารสนเทศที่ตรงตามมาตรฐานคุณภาพ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สุนทโรวิทย์ (2559) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินด้านคุณภาพผู้เรียนในระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารอยู่ในระดับดีเยี่ยม แสดงว่าผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามากที่สุด และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบข้อมูลสนับสนุนแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้ความสำคัญด้านผู้บริหารเป็นอันดับแรก จากงานวิจัยจึงต้องการ

ศึกษาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา สามารถนำไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายและพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เพื่อนำมาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ที่จะนำมาปรับใช้ในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานการศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสารแนวคิด ทฤษฎี แนวปฏิบัติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การบริหารคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ มาตรฐานการประกันคุณภาพ และงานวิจัยเพื่อกำหนดกรอบประเด็นสอบถาม เพื่อทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2. ดำเนินการสร้างกรอบประเด็นสอบถาม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3. นำกรอบประเด็นของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาที่อาจารย์ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเนื้อหา (Content validity) และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruency: IOC) ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และนำไปทดลองใช้ (Tryout) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะครูศาสตราจารย์เพื่อส่งถึงโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในการแจกแบบสอบถาม จำนวน 85 โรงเรียน จำนวน 170 คน และนำข้อมูลที่ได้นำ

วิเคราะห์และสรุปประเด็นสาระสำคัญ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อนำผลมาสังเคราะห์กรอบประเด็น

2. ระยะที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

1. สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียนต้นแบบที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผ่านการประเมิน สมศ.รอบสาม จำนวน 3 โรงเรียน ตามขนาดโรงเรียน จำนวน 21 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 6 คน ตัวแทนกรรมการสถานศึกษา จำนวน 6 คน และตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 6 คน นำผลจากการสอบถาม สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและแนวทางมาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดร่างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

2. จัดระดมแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยนำร่างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์เสนอแนะเพิ่มเติมและตรวจสอบคุณภาพร่างรูปแบบ ปรับแก้ไข จนได้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ด้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.88	0.39	มาก	2.72	0.46	ปานกลาง
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.75	0.56	มาก	2.49	0.42	น้อย
3. ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	3.99	0.57	มาก	2.48	0.41	น้อย
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.61	0.74	มาก	4.52	0.35	มากที่สุด
5. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	3.76	0.60	มาก	2.64	0.64	ปานกลาง
6. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.63	0.52	มาก	4.61	0.33	มากที่สุด
7. การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน	3.40	0.41	ปานกลาง	4.64	0.29	มากที่สุด
8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.21	0.49	ปานกลาง	4.60	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม	3.65	0.23	มาก	3.59	0.18	มาก

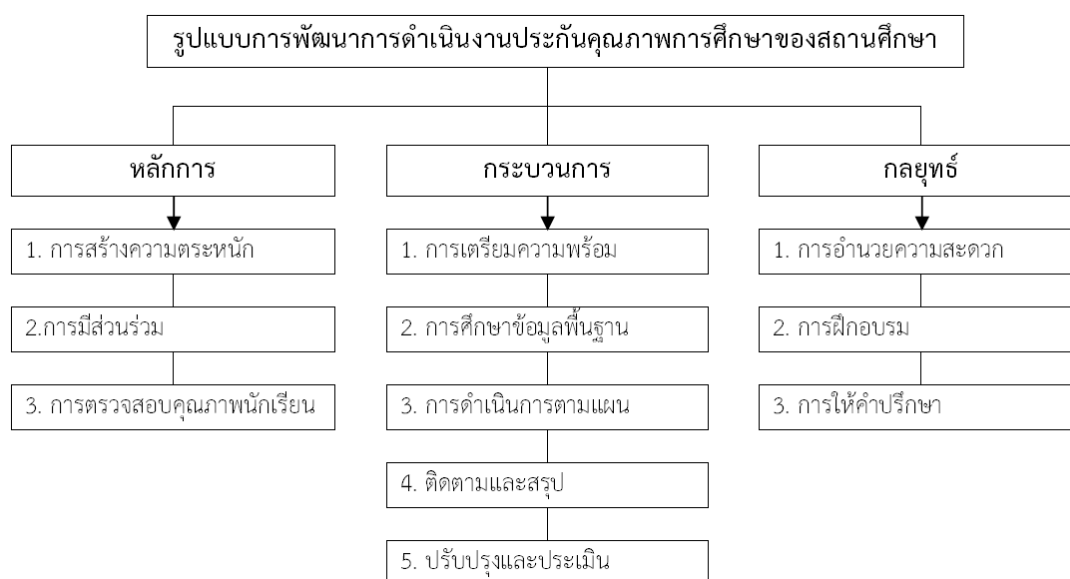
ภาพรวม สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.65$, $S=0.23$) ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.21$, $S=0.49$) สภาพปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.59$, $S=0.18$) ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}=4.64$, $S=0.29$) แนวทางการดำเนินงาน พบว่า ควรให้ดำเนินการตามแผนในรอบและเป้าหมายที่ตั้งไว้ นำผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ให้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ชัดเจน และให้ทิศติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ประกอบด้วย

2.1 หลักการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนัก มีเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน (2) การมีส่วนร่วม เป็นการทำงาน เป็นทีม ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำให้บรรลุเป้าหมาย (3) การตรวจสอบคุณภาพนักเรียน มีการวัด และประเมินผลคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาวางแผนยกระดับมาตรฐานการศึกษา

2.2 กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อม กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน (2) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานมีข้อมูลสารสนเทศเป็น ปัจจุบัน (3) การดำเนินการตามแผน เป็นวิธีดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ เป้าหมายชัดเจน (4) การ ติดตามและสรุปผล มีตัวชี้วัดที่มีลักษณะเชิงปริมาณและคุณภาพ (5) ปรับปรุงและประเมิน นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข และตัดสินใจคุณค่า

2.3 กลยุทธ์ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) การอำนวยความสะดวก สร้างเครือข่ายของบุคลากรเพื่อพัฒนาร่วมกัน (2) การฝึกอบรม เป็นกระบวนการพัฒนา บุคลากรด้านองค์ความรู้ประกอบด้วย หลักสูตรการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ หลักสูตรการประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษาและหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3) การให้ คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความรู้ คำแนะนำ จัดหาแหล่งความรู้ เป็นรูปแบบการดำเนินงานประกัน คุณภาพที่พัฒนาขึ้นที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

ภาพ 1 รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.21$, $s=0.49$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่มีการพัฒนางานประกันคุณภาพให้ต่อเนื่อง อาจเกิดจากภาระงานหรือความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน บทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของธัญลักษณ์ มณีโชติ (2559) ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนวัดน้ำพุ ผลการวิจัย พบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มีการดำเนินการแต่ขาดความต่อเนื่อง และบุคลากรบางท่านขาดความรู้ในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จะเห็นได้ว่า บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาจึงต้องได้รับการพัฒนา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม แ้วนแก้ว (2558) เรื่อง ศึกษาการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า สภาพปัจจุบัน มีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพปัญหา มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้าน การจัดทำรายงานประจำปี ถือเป็นปัญหาที่มีผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาต้องได้ รับการแก้ไข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรมีการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในเป็นอย่างดี แต่ยังเขียนรายงานการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน

สภาพปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดทำรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}=4.64$, $S=0.29$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา หรัยพิมาย (2559) ที่ศึกษา สภาพการดำเนินการและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต 1 พบว่า (1) สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ด้านการรายงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และด้านการเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามลำดับ (2) ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับ ดังนี้คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและด้านการรายงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สุนทโรวิทย์ (2559) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินด้านคุณภาพผู้เรียนในระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารอยู่ในระดับดีเยี่ยม แสดงว่าผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนให้การพัฒนาด้านคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามากที่สุด และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบข้อมูลสนับสนุนแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสำคัญด้านผู้บริหารเป็นอันดับแรก

ด้านแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพต้องการให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณวุฒิ จุโพธิ์แก้ว (2559) ศึกษาการจัดการสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาข้อเสนอรูปแบบและการประยุกต์ใช้ พบว่าการจัดการสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่แฝงอยู่ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ เป็นกระบวนการ

ที่กระตุ้นให้กระบวนการต่างๆ ภายในสถานศึกษาผลิตสารสนเทศที่ตรงตามมาตรฐานคุณภาพโดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความตระหนัก มีการประชุม เพื่อวางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มี 3 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 2. กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 3. กลยุทธ์ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 หลักการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการขับเคลื่อน การดำเนินงานประกันคุณภาพให้ไปในทิศทางเดียวกันประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนัก ให้ทุกคนเห็นความสำคัญของงานประกันคุณภาพการศึกษา 2) การมีส่วนร่วม เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โดยทุกคนมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน 3) การตรวจสอบคุณภาพนักเรียน โดยใช้เครื่องมือติดตามตรวจสอบ ในรูปแบบ ของคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการให้เป็น วัฏจักรคุณภาพ PDCA มีการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะนี้ สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา โดยทั้ง 3 โรงเรียน มีคุณภาพการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น ผู้บริหารและคณะครูที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบ เห็นด้วยว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวไบ (Newby, 1998:89) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่าบุคลากรในโรงเรียน ทั้ง 2 ประเภท มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่แตกต่างกัน ทำให้โรงเรียนมีคุณภาพแตกต่างกัน โรงเรียนที่ใช้ระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) จะบริหารงานตามความต้องการ ความพอใจ ของผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน บุคลากรทุกฝ่ายมีความร่วมมือกัน จึงทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 2. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการหรือมาตรฐานการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยครอบคลุมวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 8 ด้าน 4) การกำกับ ติดตาม การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการ 5) ปรับปรุงและประเมิน นำผลการดำเนินงานประกันคุณภาพมาแก้ไข พัฒนาในส่วนที่ยังบกพร่องและพัฒนาในส่วน ที่ดีต่อไป

2.3 กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) การอำนวยความสะดวก เป็นการพัฒนาบุคลากรให้ความสะดวกเกี่ยวกับการดำเนินงานที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของซีเกอร์และซี (Segers and Dochy 1996) ศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษา ศึกษาด้านทฤษฎีและปฏิบัติ การใช้ปัจจัยบังคับการปฏิบัติ ในระบบการประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาของประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ต้องอาศัยแนวทางในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพภายใน ที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยพลังร่วมที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับรู้ เข้าใจ ร่วมพัฒนา รวมถึงต้องคำนึงถึงระบบการนิเทศ ติดตาม สนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนนำงานวิจัยนี้ไปใช้ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการนำรูปแบบการพัฒนาประกันคุณภาพไปใช้จริง
2. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน จะทำให้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เท่านั้น ถ้านำไปใช้กับโรงเรียนที่ต่างขนาดกันต้องวิเคราะห์รูปแบบพัฒนาแนวใหม่เพิ่มเติม ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในภายในจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ควรนำรูปแบบการพัฒนาที่ได้ไปทดลองใช้ เพื่อจะได้รูปแบบที่เหมาะสมกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อย่างครอบคลุมเหมาะสมกับสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธัญลักษณ์ มณีโชติ. (2559). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนวัดน้ำพุ. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 33(94), 42.
- นริศรา หุรายพิมาย. (2559). สภาพการดำเนินการและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต1. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 33(94), 55.
- พรชชุติ จุโพธิ์แก้ว. (2559). การจัดการสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา: ข้อเสนอรูปแบบประยุกต์ใช้. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 33(94), .
- วาสนา สุนทโรวิทย์. (2559). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินด้านคุณภาพผู้เรียน: ในระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง จังหวัดนครปฐม. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 33(94), 32.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. พิมพ์ครั้งที่ 2 เล่มที่ 1 : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อุดม แวนแก้ว. (2558). *การพัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์* หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Newby, Earl F. (1998). *Total Quality Management and the Elementary School*, Dissertation Abstracts International 89.
- Segers and Dochy (1996). Quality Assurance In Higher Education: Theoretical Consideration and Empirical Evidence. *Studies In Educational Evaluation*. 22(2); August.